

การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันต่อสถาบัน การศึกษานักเรียนพยาบาลกองทัพบก

Exploring the Likelihood of the Army Nursing Students Bonding with the Royal Thai Army Nursing College

บทความวิจัย

อรวรรณ จุลวงษ์*

Orawan Julawong, R.N., M.S., Ph.D.*

บทคัดย่อ

บทนำ : นักเรียนพยาบาลกองทัพบก จัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มต่อการถูกชักจูง ยั่วยุจากอบายมุขต่าง ๆ ได้ง่าย เนื่องจากการอยู่ห่างไกลจากครอบครัว การอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยทางทหาร ประกอบกับลักษณะการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาลที่มีความรับผิดชอบสูง ในบางปีการศึกษาพบว่า มีนักเรียนพยาบาลไม่สำเร็จการศึกษา ต้องเรียนซ้ำชั้นหรือลาออก จากสถิติการสำรวจการบรรจุของนักเรียนพยาบาลรุ่นที่ 36 ถึงรุ่นที่ 43 พบว่า มีนักเรียนพยาบาลไม่สำเร็จการศึกษาและลาออกจำนวนทั้งสิ้น 13 นาย ซึ่งสาเหตุเกิดจากการเรียน จำนวน 6 นาย จากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จำนวน 3 นาย และความต้องการศึกษาที่สถาบันอื่น จำนวน 4 นาย (แผนกเตรียมการประเมินผลและสถิติ, 2553) การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาด้านการเรียนของนักเรียนพยาบาลดังกล่าว อาจเนื่องจากการไม่มีความสุขในการเรียนหรือมีความผูกพันน้อยต่อสถาบันการศึกษา ดังนั้นการศึกษาถึงความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกจึงมีความจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษา ลดพฤติกรรมเสี่ยง ลดอัตราการสอบตกซ้ำชั้น การลาออกและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษานักเรียนพยาบาลกองทัพบก

การออกแบบการวิจัย : เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบบรรยายความ

การดำเนินการวิจัย : ผู้ให้ข้อมูลถูกคัดเลือกจากนักเรียนพยาบาลในแต่ละชั้นปี ชั้นปีละ 10 คน เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยแยกการสนทนากลุ่ม ออกเป็น 4 กลุ่มย่อย ตามชั้นปีการศึกษา การดำเนินการสนทนากลุ่ม ใช้เวลาประมาณ 45 - 60 นาที โดยใช้การบันทึกเทปในระหว่างการสนทนา การจดบันทึก และสังเกตพฤติกรรมโดยมีผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล : วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ตามวิธีของ Johnson & LaMontagne (1993)

ผลการวิจัย : ผลการวิจัย พบว่า 6 ประเด็นสำคัญของความผูกพันต่อสถาบันการศึกษานักเรียนพยาบาลกองทัพบก ได้แก่ (1) ความภาคภูมิใจในการเป็นนักเรียนพยาบาลกองทัพบก (2) ความผูกพันที่มีต่อเพื่อน รุ่นพี่รุ่นน้อง และอาจารย์ (3) ความผูกพันกับวิชาชีพพยาบาลและลักษณะทางทหาร (4) ข้อผูกมัดต่อเป้าหมายของการสำเร็จการศึกษา (5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาและ (6) อิทธิพลจากครอบครัว

บทสรุปและวิจารณ์ : ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการปรับปรุง ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านการดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนพยาบาล ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง ให้โอกาสผู้เรียนแสดงศักยภาพของตนเองในทุกด้าน ตลอดจนการพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนและสอดแทรกความรักและผูกพันในวิชาชีพและสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ : ความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก นักเรียนพยาบาลกองทัพบก

* อาจารย์ภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

Abstract

Background: Nursing students at the Royal Thai Army Nursing College (RTANC) are in a high risk age group, and as such are prone to be persuaded to engage in negative behaviors. They are separated from their families, and also subjected to an intense academic environment and strict army discipline that requires conformance. Some academic years, there are several nursing students who fail to graduate. Some students repeated classes, some quit school. According to a report from the Preparation Department at the RTANC, thirteen nursing students did not graduate on time. There were several reasons for their academic failure. Six students failed because their GPA was too low. Three students displayed inappropriate behaviors, and four students were willing to pursue studies in another school (Preparation Department, 2010). The reasons for academic failure and negative behaviors of these students maybe connected to their happiness in school, or less likely, their bonding to their school. This study explored experiences of students bonding with school to prevent academic failure, promote academic achievement, and also decrease risky negative behaviors exhibited by army nursing students. **Method:** Forty key informants were selected from army nursing students. Qualitative data were collected through four focus groups. The focus groups were divided into 4 groups of ten each, including 1st year, 2nd year, 3rd year, and 4th year students. The focus groups took 45 - 60 minutes each and used tape recording, notes, and observation. **Analysis:** Content analysis was used to analyze the data following the six steps of Johnson & LaMontagne (1993). **Results:** Six themes were found: (1) Pride in being an army nursing student, (2) Attachment with friends, classmates, and teachers, (3) Attachment to the nursing profession and the army image, (4) Commitment to academic achievement, (5) Involvement in school activities and representing the school, and (6) Family reinforcement. **Conclusions:** RTANC would benefit by recognizing students' perceptions of school bonding and the study results would be the guideline for encouraging the feeling of pride in oneself and school, enhancing relationships among teachers, friends, and classmates, facilitating students' positive image of school and the nursing profession, and providing various activities to enhance academic excellence, and influence the feelings of pride in themselves and their school.

Keywords: School Bonding, The Royal Thai Army Nursing College, Army Nursing Students

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

นักเรียนพยาบาลกองทัพบก จัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มต่อการถูกชักจูง ยั่วยุจากอบายมุขต่างๆ ได้ง่าย เนื่องจากนักเรียนพยาบาลส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด อยู่ห่างไกลจากครอบครัว และการที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ อยู่ภายใต้ระเบียบวินัยทางทหาร ประกอบกับลักษณะการเรียนการสอนวิชาชีวะพยาบาลที่มีความรับผิดชอบสูง อาจทำให้เกิดความเครียด ในบางปีการศึกษาพบว่า มีนักเรียนพยาบาลไม่สำเร็จการศึกษา

ต้องเรียนซ้ำชั้นหรือลาออก จากสถิติการสำรวจการบรรจุของนักเรียนพยาบาลรุ่นที่ 36 ถึงรุ่นที่ 43 พบว่ามีนักเรียนพยาบาลไม่สำเร็จการศึกษาและลาออกจำนวนทั้งสิ้น 13 นาย ซึ่งสาเหตุเกิดจากการเรียน จำนวน 6 นาย ความพฤติกรรมไม่เหมาะสม จำนวน 3 นาย และความต้องการศึกษาที่สถาบันอื่น จำนวน 4 นาย (แผนกเตรียมการประเมินผลและสถิติ, 2553) การมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาด้านการเรียนของนักเรียนพยาบาลดังกล่าวอาจเนื่องจากการไม่มีความสุขในการเรียน หรือ

มีความผูกพันน้อยต่อสถาบันการศึกษา จากการศึกษาวิจัยของปราณี อ่อนศรี (2555) ที่ศึกษาเปรียบเทียบและติดตามระดับแรงจูงใจของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 ต่อการเข้าเรียนที่วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกโดยการติดตามวัดระดับแรงจูงใจในช่วง 3 เดือน และ 6 เดือนแรกหลังจากที่นักเรียนพยาบาลเข้าเรียนในสถาบันวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก พบว่า ระดับแรงจูงใจต่อการเข้าเรียนในวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกลดลงในช่วง 3 เดือน และ 6 เดือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) และจากการศึกษาหลายงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่านักเรียนที่มีความรู้สึกผูกพันน้อยกับสถาบันการศึกษาจะมีพฤติกรรมที่เหลวไหล ขาดความซื่อสัตย์ ไม่มีความรับผิดชอบ (Dotterer, 2009) และมีแนวโน้มในการติดยาเสพติดสูงและเลิกเรียนกลางคัน (Eggert, et al., 1994; Libbey, 2004) นอกจากนี้ผลกระทบที่สำคัญทางด้านการเรียนแล้ว ผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ เช่น มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การลักขโมย สูบบุหรี่ ดื่มสุรา ทดลองสารเสพติด หรือมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร จากการศึกษาของ Bui พบว่านักเรียนที่มีความผูกพันกับสถาบันการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในทางลบลดลง (Bui, 2009) นอกจากนี้การศึกษาวิจัยที่ผ่านมายังพบว่า ความผูกพันต่อสถาบันการศึกษามีผลโดยตรงต่อการประสบความสำเร็จทางการเรียน และมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของเกรดเฉลี่ยเกรดสะสม และลดอัตราการขาดเรียน (Eggert, 1994)

ดังนั้นการศึกษาถึงความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกจึงมีความจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษา ลดพฤติกรรมเสี่ยง ลดการสอบตกซ้ำชั้น การลาออก หรือถูกให้ออกและที่สำคัญหากนักเรียนพยาบาลมีความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาจะส่งเสริมให้ประสิทธิภาพการเรียนดีขึ้นและประสบความสำเร็จทางการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาค้นครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในการสำรวจเกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก โดยใช้กรอบแนวคิดของ Hirschi (1996) โดยเน้นถึงความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาใน 4 ด้านได้แก่ (1) ความใกล้ชิดผูกพันกับสถาบันการศึกษา (School attachment) (2) ข้อผูกมัดกับสถาบันการศึกษา (School commitment) (3) การมีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา (School involvement) (4) ความเชื่อมั่นในสถาบันการศึกษา (Belief in School)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูล (Key informant) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนพยาบาลกองทัพบกชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 ที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2552 จำนวนทั้งสิ้น 40 นาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในหนังสือยินยอมการเข้าร่วมโครงการวิจัย ให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทราบและลงนามแสดงความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นชั้นปีชั้นปีละ 10 คน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ซึ่งใช้เวลาประมาณ 45 - 60 นาที โดยแยกการสนทนากลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มย่อยตามชั้นปี โดยจัดในห้องมิดชิด ณาการกองการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก การดำเนินการสนทนากลุ่มใช้การบันทึกเทปในระหว่างการสนทนา การจดบันทึก และสังเกตพฤติกรรม โดยมีผู้ช่วยวิจัยเป็นพยาบาลกองทัพบกสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาการพยาบาลเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ที่มีความรู้และได้รับการฝึกฝนวิธีการดำเนินการสนทนากลุ่มอีกทั้งผู้ช่วยวิจัยดังกล่าวไม่ใช่อาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ผู้วิจัยให้อิสระแก่ผู้ช่วยวิจัยในการสนทนากลุ่มตามลำพังกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

เครื่องมือในการวิจัย

(1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิลำเนา เกรดเฉลี่ยสะสมสัมพันธภาพภายในครอบครัว รายได้เฉลี่ยของครอบครัว และสถานภาพของบิดามารดา

(2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guide) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นข้อคำถามปลายเปิดสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกโดยครอบคลุมตามกรอบแนวคิด 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความใกล้ชิดผูกพันกับสถาบันการศึกษา จำนวน 6 ข้อ (2) ข้อผูกมัดกับสถาบันการศึกษา จำนวน 5 ข้อ (3) การมีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา จำนวน 4 ข้อ และ (4) ความเชื่อมั่นในสถาบันการศึกษา จำนวน 5 ข้อ โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน หาค่าร้อยละการเห็นด้วย (agreement) ได้ร้อยละ 85

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนาหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยวิธีของ Johnson & LaMontagne (1993) โดยใช้ 6 ขั้นตอน ได้แก่

(1) การเตรียมข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์และเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data preparation)

(2) การทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiar with the data)

(3) การระบุกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ต้องการศึกษา (Identified unit of analysis)

(4) การจัดหมวดหมู่ประเภทของข้อมูล (Tentative categories)

(5) ตรวจสอบความถูกต้องของการจัดหมวดหมู่ประเภทของข้อมูล (Refined categories)

(6) ตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ (Category integrity)

การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นของผลการวิจัย (Establishing Trustworthiness)

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Dependability) โดยการนำร้อยละ 15 ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ทำการวิเคราะห์โดยอิสระ และนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับจากนั้นหาค่าร้อยละของค่า agreement ของผลการวิเคราะห์ที่ได้ ซึ่งต้องมีค่า agreement อย่างน้อยร้อยละ 80

การตรวจสอบความถูกต้อง (Credibility) ของผลการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การบันทึกเทป การสังเกตพฤติกรรมสีหน้าท่าทางของผู้ให้ข้อมูล มาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาทั้ง 6 ขั้นตอน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปสอบถามนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2, 3, และ 4 ชั้นปีละ 20 คน จากการสุ่มเลือกซึ่งการคำนวณขนาดของผู้ให้ข้อมูลในขณะนี้ คำนวณจากร้อยละ 10 - 15 ของประชากรทั้งหมดเพื่อยืนยันความถูกต้องของผลการวิจัย (Johnson & LaMontagne, 1993)

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 75 มีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 20.33 ปี เกรดสะสมของผู้ให้ข้อมูล อยู่ระหว่าง 2.30 - 3.37 เกรดสะสมเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพกับครอบครัวอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 92.5 และส่วนใหญ่มีบิดามารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 80 โดยร้อยละ 92.5 ยังคงอาศัยอยู่กับบิดามารดา ค่าเฉลี่ยรายได้ของครอบครัว เท่ากับ 22,837.50 บาทต่อเดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งตามรายด้านของความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่

ด้านความใกล้ชิดผูกพันกับสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (*f*) และจำนวนของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (*n*) ในด้านของความใกล้ชิดผูกพันกับสถาบันการศึกษา (*N*=40)

หมวดหมู่ (Categories)	ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (<i>f</i>)	จำนวนของ ผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (<i>n</i>)
ความใกล้ชิดผูกพันต่อสิ่งแวดล้อม	ความสะอาดสวยงาม	32	26
	ปลอดภัย		
ความใกล้ชิดผูกพันต่อบุคคล	ความภาคภูมิใจในตนเอง	98	38
	ความผูกพันระหว่างเพื่อน	40	34
	ความผูกพันระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง	25	19
	ความผูกพันระหว่างอาจารย์	15	9
ความใกล้ชิดผูกพันต่อวิชาชีพ	วิชาชีพพยาบาล	43	32
	ลักษณะทางทหาร	19	19
อิทธิพลจากครอบครัว	บิดามารดา	20	11

จากตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันต่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง (*f*=98, *n*=38) ความใกล้ชิดผูกพันต่อเพื่อน (*f*=40, *n*=34) มีเพียง 9 คน ที่กล่าวถึงความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับอาจารย์พยาบาล (*f*=15, *n*=9) ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ “ตอนแรกอยากมาเรียนที่นี่ แต่พอเข้ามาเรียนเริ่มมีความกดดัน อาจไม่ใช่ความกดดันจากสถาบันแต่เป็นการดำรงชีวิตและระบบรุ่นพี่รุ่นน้อง บางครั้งไม่ได้ผ่อนคลาย ผีกัน วิ่ง ยืนกดดัน แต่พอออกไปข้างนอก คนภายนอกมองเราอย่างชื่นชม เราดูดี smart ทำให้รู้สึกว่า สิ่งที่กดดันเรานั้นทำให้เราอดทน มีวินัย และการฝึกวิ่ง ยืน ทำให้ร่างกายแข็งแรง ถ้าต้องเป็นพยาบาลหนักขอเป็นพยาบาลที่นี่ที่เดียวค่ะ”... “หนูไม่เคยรู้จัก วทบ. มาก่อน ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าอยู่ส่วนไหนของประเทศ ภาษาทหารไม่เข้าใจ เข้ามา

แรก ๆ ก็โดนซ้อมโดนเกือบทุกวันตอนอยู่ปีหนึ่ง เพื่อนหลายคนร้องไห้ ต้องแอบคุยโทรศัพท์ในตู้เสื้อผ้า มันเป็นเรื่องที่ต้องอดทนมาก ๆ แต่ตอนนี้ภูมิใจว่าเราผ่านมาได้ยังไง ที่นี้สอนให้เราเป็นคนอดทน อดกลั้น” รองลงมา เป็นความใกล้ชิดผูกพันต่อวิชาชีพพยาบาล (*f*=43, *n*=32) และความใกล้ชิดผูกพันต่อสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ความสะอาดและปลอดภัย (*f*=32, *n*=26) ความใกล้ชิดผูกพันต่อลักษณะทางทหาร (*f*=19, *n*=19) และอิทธิพลจากครอบครัว (*f*=20, *n*=11) ตามลำดับ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลดังนี้ “แต่ก่อนไม่ชอบวิชาชีพ พอได้มาเรียนรู้สึกดี ขึ้น ward รู้สึกดีได้ทำอะไรให้คนคนหนึ่งที่เราไม่รู้จักเลย ถึงเราจะทำอะไรไม่ได้มากแต่ก็ทำให้ดีที่สุด... เป็นพยาบาลได้ช่วยเหลือผู้ป่วย ดูแลตนเอง พ่อแม่คนในครอบครัว สถาบันปลูกฝังระเบียบวินัย การคิดเป็น หนูมีความผูกพันกับที่นี่”

ด้านข้อผูกมัดกับสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (*f*) และจำนวนของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (*n*) ในด้านข้อผูกมัดกับสถาบันการศึกษา

หมวดหมู่ (Categories)	ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (<i>f</i>)	จำนวนของ ผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (<i>n</i>)
หน้าที่ที่มีต่อการศึกษา	ความคาดหวังจากการศึกษา	87	40
หน้าที่ที่มีต่อบิดามารดา	ความภาคภูมิใจของบิดามารดา	23	22

จากตารางที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความผูกพันกับสถาบันการศึกษาเนื่องจากเป็นหน้าที่ที่มีต่อการศึกษา ส่วนใหญ่ ($f=8$, $n=40$) มีความคาดหวังว่าการศึกษาจะทำให้มีอนาคตที่ดี ประสบความสำเร็จในชีวิต มีอาชีพที่มั่นคง มีความรู้ติดตัว และการศึกษาทำให้คนเป็นคนดี สามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ “การศึกษาที่นี่ทำให้ได้ความรู้ เกิดความคิด มีประสบการณ์ การใช้ชีวิตที่นี่เป็นการจำลองรูปแบบชีวิตก่อนที่จะออกไปข้างนอก

ฝึกอดทน ซื่อสัตย์ มีวินัย หนูได้อะไรจากที่นี่เยอะ...” “วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกให้อนาคตที่ดี สอนให้เป็นคนดีของสังคม...” “วพบ. หล่อหลอมนักเรียนให้เป็นคนสมบูรณ์แบบ ไม่ได้ให้แต่ความรู้ แต่ปลูกฝังการเสียสละ มีเมตตา รักเพื่อน ที่นี่หล่อหลอมเราให้เป็นอย่างนี้จริง ๆ... หนูต้องตั้งใจเรียนเพื่อให้สำเร็จเป็นพยาบาลที่ดี”

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 22 คน ($f=23$, $n=22$) คิดว่าการที่ต้องผูกพันกับสถานศึกษา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะบิดามารดา อยากให้บิดามารดาภาคภูมิใจ

ด้านการมีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (f) และจำนวนของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (n) ในด้านการมีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา

หมวดหมู่ (Categories)	ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (f)	จำนวนของ ผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (n)
กิจกรรมเสริมสร้าง	การเล่นกีฬา/ดนตรี	28	23
สหวิทยาการและการเรียนรู้	การใช้คอมพิวเตอร์	68	35
กิจกรรมเสริมสร้าง	การเป็นสมาชิกชมรม	14	14
ความรู้สึกร่วมของการเป็น ส่วนหนึ่งของสถาบัน	การเป็นตัวแทนสถาบัน	52	36

จากตารางที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาจากการได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การได้เป็นตัวแทนของสถาบันทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รู้สึกผูกพันกับสถาบันมากขึ้น ($f=52$, $n=36$) นอกจากนี้การที่ได้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสหวิทยาการและ

การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด เช่น เล่นกีฬา หรือดนตรี ($f=28$, $n=23$) ตลอดจนการใช้คอมพิวเตอร์ ($f=68$, $n=35$) ทำให้รู้สึกผูกพันกับสถาบันการศึกษามากขึ้น

ความเชื่อมั่นในสถาบันการศึกษา

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (f) และจำนวนของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (n) ด้านความเชื่อมั่นในสถาบันการศึกษา

หมวดหมู่ (Categories)	ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง (f)	จำนวนของ ผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวถึง (n)
เชื่อมั่นในความรู้ความ	อาจารย์	43	39
สามารถของบุคลากร	บุคลากรด้านอื่น ๆ	5	5
เชื่อมั่นในนโยบาย	ด้านการจัดการเรียนการสอน	45	4
การบริหารงาน	การบริหารจัดการด้านความ		
	เป็นอยู่ในหอพัก	37	25
	ด้านนโยบาย กฎระเบียบ	36	31

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (พ.ค. - ส.ค.) 2555
Volume 13 No.2 (May - Aug) 2012

มีเพียงส่วนน้อยที่กล่าวถึงการได้รับการสนับสนุนระดับ
ประคองด้านจิตใจจากอาจารย์ อาจเป็นไปได้ว่า วพบ.
เป็นสถาบันทางทหารซึ่งเคร่งครัดในระเบียบวินัย ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าเข้าหาอาจารย์ โดยเฉพาะ
อาจารย์ที่อาวุโส จากผลการวิจัย ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูล
ส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักวิชาพยาบาลเมื่อได้มีโอกาส
ขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยและเมื่อได้ช่วยเหลือให้
ผู้ป่วยอาการดีขึ้น ซึ่งความรู้สึกรักและผูกพันในวิชาชีพ
ส่งผลให้นักเรียนพยาบาลเริ่มมีความผูกพันในสถาบัน
การศึกษา เกิดความสำนึกในบุญคุณของสถาบัน และ
เมื่อรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา จะทำให้มี
พฤติกรรมตั้งใจที่จะเรียนรู้ และมีความผูกพันกับการเรียน

ด้านข้อผูกมัดกับการศึกษา

การที่นักเรียนมีข้อผูกมัดกับสถาบันการศึกษา
ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คิดว่าเป็นหน้าที่ที่มีต่อการศึกษา
ซึ่งเมื่อได้เข้ามาศึกษาแล้วจะต้องทำหน้าที่ของนักเรียน
ให้ดีที่สุด และต้องทำให้บรรลุเป้าหมายนั้นคือการสำเร็จ
การศึกษา ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้จากการศึกษา
ถึงความสัมพันธ์ของความผูกพันกับสถาบันการศึกษา
กับแรงจูงใจในการสำเร็จการศึกษา การเห็นความสำคัญ
จากการศึกษา โดยข้อผูกมัดที่มีต่อการศึกษานักเรียน
ส่วนใหญ่จะเน้นถึงความคาดหวังจากผลของการศึกษา
ว่าจะกระทบต่อตนเองในอนาคต หากว่าไม่ใส่ใจในการ
ศึกษา ไม่ผูกมัดกับสถาบันการศึกษา อาจทำให้ประสบ
ความล้มเหลวในการศึกษา (Maddox, & Prinz, 2003)
นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านมายังพบว่า การไม่มีข้อผูกมัด
กับการศึกษาของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
ก้าวร้าว ไม่รับผิดชอบ ไม่ซื่อสัตย์ การหนีเรียน (Farnworth,
Schweinhart, & Beurmeta-Clement, 1985) ซึ่ง
สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลโดยเฉพาะชั้น
ปีที่ 1 ให้ข้อมูลว่า การที่ไม่สามารถปรับตัวกับการดำเนิน
ชีวิต กฎ ระเบียบวินัยต่าง ๆ ได้ มีความกดดัน ทำให้
แสดงพฤติกรรมต่อต้านในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การไม่
ยอมรับประทานอาหารเช้า นอนหลับในห้องเรียน ไม่อ่าน
หนังสือ ไม่สนใจเรียน เป็นต้น

ด้านการมีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา

การได้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันทำให้อารมณ์ผูกพัน
กับสถาบันการศึกษาเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีโอกาสได้
ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการเรียน ทำให้มีความสนิท
สนมกันมากขึ้น มีความเป็นหนึ่งเดียวมากขึ้น (Unity)
ส่งผลให้มีความผูกพันกันมากขึ้น จากผลการศึกษาที่
ผ่านมาได้สนับสนุนผลการวิจัยครั้งนี้ โดยกล่าวถึงการที่
บุคคลรู้สึกผ่อนคลายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน
เพื่อน บุคคลจะมีความรู้สึกอยากใช้เวลาส่วนใหญ่
อยู่ที่โรงเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบัน ไม่ว่า
จะเป็นกิจกรรมเพื่อผ่อนคลาย หรือกิจกรรมเสริมสร้าง
การเรียนรู้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกผูกพันกับ
สถาบัน (Libbey, 2004)

นอกจากนี้ การที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับคัดเลือก
เป็นตัวแทนสถาบัน ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีความ
ภาคภูมิใจที่ได้เป็นตัวแทนสถาบัน และรู้สึกห่วงแหน
เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสถาบันซึ่งความภูมิใจในสถาบัน
เป็นความรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่ง (Belonging) ของ
สถาบัน และความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งจัดเป็นความ
รู้สึกที่แสดงถึงความผูกพัน (Libbey, 2004) การส่งเสริม
ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคล (Self Esteem)
โดยการเปิดโอกาสให้มีกิจกรรมตามความสามารถของ
บุคคล จะทำให้บุคคลรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของ
สถาบัน (Eggert, 1994)

ด้านความเชื่อมั่นในสถาบันการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีความเชื่อมั่นใน
ความสามารถของบุคลากร โดยเฉพาะอาจารย์พยาบาล
รวมทั้งมีความเชื่อมั่นในนโยบายการจัดการศึกษา
หลักสูตรการเรียนการสอน อาจารย์มีความรู้ความ
สามารถ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาจารย์พยาบาล
ในวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก เป็นที่ยอมรับทั้งภายใน
สถาบันและภายนอกสถาบัน และผู้ให้ข้อมูลยังเชื่อมั่นว่า
การจัดการศึกษาของสถาบันจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้
อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร ความเชื่อมั่นทั้งในอาจารย์
และการจัดการเรียนการสอนมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งเสริม

ให้ข้อผูกมัดกับการศึกษาของนักเรียนพยาบาลเหล่านี้สามารถบรรลุเป้าหมายของการศึกษาตามที่ตั้งไว้และประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ ซึ่ง Hirschi (1996) กล่าวว่าความเชื่อมั่นและข้อผูกมัดกับการศึกษาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในแง่ของความผูกพันกับสถาบันการศึกษา เพราะความเชื่อมั่นจะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดตามมา

ด้านความเชื่อมั่นในการจัดการดูแลความเป็นอยู่ในหอพัก การกำกับดูแลของอาจารย์ด้านการปกครองในเรื่องความเป็นอยู่ดี การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันของการเป็นส่วนหนึ่งของหอพัก เช่น การปลูกต้นไม้ การดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและรอบ ๆ อาคารหอพัก แต่มีบางส่วนของผู้ให้ข้อมูลที่ยังมีความคับข้องใจในเรื่องความเป็นอยู่ ความเหลื่อมล้ำในการปฏิบัติของนักเรียนพยาบาลรุ่นพี่ต่อนักเรียนพยาบาลรุ่นน้อง ซึ่งเห็นได้อย่างเด่นชัดของความเป็นอยู่ในหอพักในช่วงเวลากลางคืนซึ่งมีเพียงนักเรียนรุ่นพี่รุ่นน้องอยู่กันตามลำพัง โดยมีนักเรียนปกครองดูแลรุ่นน้องตามระบบทหาร และนายทหารเวรรักษาการณ์ประจำวันกำกับดูแล ซึ่งบางครั้ง อาจไม่ทั่วถึง การปฏิบัติของนักเรียนพยาบาลรุ่นพี่อาจไม่เหมาะสม มีการปฏิบัติต่อรุ่นน้องไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกแบ่งแยก ไม่เป็นหนึ่งเดียว รู้สึกไม่ปลอดภัยในการอยู่หอพักตามลำพังกับนักเรียนพยาบาลรุ่นพี่ ซึ่งอาจส่งผลให้ความรู้สึกผูกพันกับสถาบันมีน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น ของ Dotterer (2009) ที่ว่า การที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันอย่างไม่ยุติธรรม มีการแบ่งแยก กีดกันโอกาส จะทำให้กลุ่มที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมรู้สึกถูกจำกัดสิทธิและโอกาส ไม่มีความผูกพันกับสถาบันการศึกษาและไม่มีความสุขในการอาศัยอยู่ภายในสถาบันการศึกษา

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและสอดคล้องกับความผูกพันในวิชาชีพพยาบาล เพื่อเป็นการส่งเสริมการแสดงศักยภาพของนักเรียนพยาบาลให้มีโอกาสแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและความผูกพันต่อสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยยังเป็นแนวทางในการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนพยาบาล อาจารย์พยาบาล และบุคลากรทุกระดับในสถาบันการศึกษา อีกทั้งส่งเสริมการมีกิจกรรมร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองของนักเรียนพยาบาลมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันและผลการวิจัยยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการดูแลความเป็นอยู่ภายในหอพักเพื่อให้นักเรียนพยาบาลเกิดความรู้สึกรัก ห่วงเห่น เป็นเจ้าของและผูกพันต่อสถาบันการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่อาจมีผลต่อความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก เช่น เพศ ประเภททุนสนับสนุน การศึกษาพยาบาลกองทัพบก สัมพันธภาพระหว่างครอบครัวพยาบาลรุ่นพี่ และอาจารย์
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อสถาบันการศึกษากับความสำเร็จทางการเรียน พฤติกรรมการต่อต้านสังคมในนักเรียนพยาบาลกองทัพบก
3. ควรศึกษาความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกโดยใช้วิธีศึกษาเชิงปริมาณ และเปรียบเทียบระหว่างชั้นปี
4. ควรมีการศึกษการพัฒนาเครื่องมือเพื่อวัดความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันการศึกษาในเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือ

เอกสารอ้างอิง

- ปราณี อ่อนศรี. (2555). การเปรียบเทียบและติดตามระดับแรงจูงใจของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกต่อการเข้าเรียนที่วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. *วารสารแพทย์ทหาร* ปีที่ 65 ฉบับที่ 3.
- แผนกเตรียมการประเมินผลและสถิติ. (2553). *บันทึกข้อความเรื่องสถิติการบรรจุของนักเรียนพยาบาลรุ่นที่ 36 - 43 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2553*. วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก.
- สมนึก โสติกิจกุล ยุพิน อังสุโรจน์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาล การสนับสนุนจากองค์การกับความผูกพันในวิชาชีพของการพยาบาลประจำการโรงพยาบาลเอกชนกรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 12(1) : 65-72.
- Bui, H. N. (2009). Parent-child conflicts, school troubles, and differences in delinquency-across immigration generations. *Crime & Delinquency*, 55(3) : 412-441.
- Dotterer, A.M. (2009). Sociocultural factors and school engagement among African American youth: roles of racial discrimination, racial socialization, and ethnic identity. *Applied Developmental Science*, 13(2) : 61-73.
- Eggert, L. L., Thompson, E.A., Herting, J.R., Nicolas, L.J., & Dicker, B.G. (1994). Preventing adolescent drug abuse and high school dropout through an intensive school - based social network development program. *American Journal of Health Promotion*, 8 : 202-215.
- Farnworth, M., Schweinhart, L. J., & Beurueta-Clement, J.R. (1985). Preschool intervention, school success and delinquency in a high-risk sample of youth. *American Educational Research Journal*, 22 : 445-464.
- Gallihier, R.V., Evan, C.M., & Weiser, D. (2007). Social and individual Predictors of substance use for native American youth. *Journal of Child and Adolescent Substance Abuse*, 16(3) : 1-16.
- Gottfredson, M., & Hirschi, T. A. (1990). *General Theory of Crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Johnson, L.J., & LaMontagne, M.J. (1993). Research methods using content analysis to examine the verbal or written communication of stakeholders within early intervention, *Journal of Early Intervention*, 17(1) : 73-79.
- Hirschi, T. (1996). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Libbey, H.P. (2004). Measuring student relationships to school: attachment, bonding, connectedness, and engagement. *Journal of School Health*, 74(7) : 274-283.
- Maddox, S., & Prinz, R.J. (2003). School bonding in children and adolescents: conceptualization, assessment, and associated variables. *Clinical Child and family, Psychology Review*, 6(1) : 31-48.